
Lov om forhandlinger og god handelsskikk i dagligvaresektoren m.v.

Advokat dr. juris Olav Kolstad

Hvorfor en lov om god handelsskikk?

- Matkjedeutvalgets maktanalyse
 - "Dersom kjøpermakten benyttes til å presse gjennom forretningsatferd, som er urimelig, men som ikke nødvendigvis rammes av konkurranseloven, mener utvalget det er behov for" lov om god handelsskikk (s. 107).
 - "[D]er paraplykjeden kan diktere mer eller mindre ensidige betingelser i avtalesettene, vil en slik utvikling være uheldig i forhold til en sunn konkurranse og et balansert maktforhold i matkjeden" (s. 108).
 - Forhandlingsmakt uten markeds makt
 - Hva med leverandørene?
- Skjevheter i maktbalansen som ikke reguleres tilfredsstillende i eksisterende lovverk

Matkjedeutvalgets maktbegrep

Makt over utfall eller resultater

- Kontroll over ressurser andre trenger eller ønsker
- Portvoktermakt

Regimakt

- Der en aktør (selger) har avgjørende innflytelse over de rammer andre markedsaktører (kunder) gjør sine valg innenfor.

Idemakt

- Den makt som gir en aktør evne til å påvirke andre aktørers ønsker og oppfatninger av hva som er ønskelig og mulig.

Ikke benyttet markedsrett makt som maktbegrep

- Fokuserer ikke på markedsvirkningene av maktbruken

-
- Loven skal ikke "tilbakeføre makt" til leverandørene
 - Tar utgangspunkt i den etablerte maktsituasjon
 - Anser at det kjøpermakten har blitt så betydelig at den kan misbrukes
 - Skal ramme misbruk av makt, ikke utøvelse av makt i seg selv
 - Misbruk må defineres på bakgrunn av utvalgets maktbegrep
 - Forhandlingene skal fortsatt være harde
 - Forholdet mellom ulike regelsett som regulerer "makt"
 - Hvilke formål forfølger det enkelte regelsett?

Er forhandlingsmekanismen tilfredsstillende regulert i eksisterende lovgivning?

- Markedsføringsloven § 25
- Avtalerettens god forretningsskikk standard
- Konkurranseloven
- Immaterialrettslig lovgivning

Hvordan kan en lov se ut?

- ❑ Formålsangivelse
 - Styrende for tolkningen av lovens bestemmelser
- ❑ Generell formulering av prinsippet om god handelsskikk
- ❑ Enkelbestemmelser med konkretisering av prinsippet om god handelsskikk
 - Enkelbestemmelsene ikke uttømmende
 - Det generelle prinsippet kommer til anvendelse der en atferd som ikke rammes av de spesielle bestemmelserne er i strid med lovens formål
- ❑ Sanksjonsbestemmelser
- ❑ Håndhevingskompetanse

Hvilke formål skal en lov tjene?

- ❑ Legge til rette for en velfungerende forhandlingsmekanisme gjennom hele verdikjeden
 - Redelighet og god skikk i forhandlingsprosessen
 - Ikke benytte en sterk forhandlingsposisjon til å sikre seg "urimelige fordeler"
 - Urimeelige ytelser eller urimeelig resultat?
- ❑ Sikre forbrukernes interesser i en effektivt fungerende distribusjonskjede
 - Forbrukerne skal sikres en rimelig andel av ytelser i verdikjeden for mat gjennom pris, utvalg, kvalitet og tilgjengelighet
 - Matkjedeutvalget s. 120.
- ❑ Godt kjøpmannskap skal oppmuntres, ikke gripes inn mot

Prinsippet om god handelsskikk

- ❑ Aktørene i verdikjeden for dagligvarer må til enhver tid behandle hverandre i tråd med prinsippet om god handelsskikk. Prinsippet om god handelsskikk innebærer at foretak skal opptre redelig, basere forretningsforhold på gjensidighet, unngå urimelige forretningsvilkår, tilstrebe en rimelig risikofordeling og respektere andre parters immaterielle rettigheter.
 - Matkjedeutvalget s. 120.
- ❑ Gjelder forhandlingene av alle dagligvarer
- ❑ Bør også gjelde storhusholdning
- ❑ Balansert prinsipp: Gjelder kjeder og leverandører

Balanse mellom ytelse og motytelse

- Rimelige forretningsvilkår gir balanse i kontraktsforholdet
- Utfordrende å identifisere motytelsen til økonomiske ytelser som rabatter, JM, hylleplassbetaling m.v.
 - Uspesifiserte lumpsumytelser
- Rabatter m.v. bør være rene prisavslag eller knyttet til konkrete motytelser
- Hva går de økonomiske ytelsene til?
- Ytelser bør gis på produkt/kategori for å sikre åpenhet og videreføring til kunde.
- Prisdrivende kalkylemodeller
- Et problem eller en fordeling av profitt?

De-listing

- ❑ De-listing bør være objektivt begrunnet
 - Forbrukerpreferanser bør være retningsgivende
 - Unngå bruk av de-listing som straff
- ❑ Det bør etableres prosedyrer for de-listing
 - Melding til leverandør i god tid mv.

EMV

- ❑ Fra kunde til konkurrent
- ❑ Informasjonsproblematikk
- ❑ Likebehandling EMV og leverandørens merkevarer
- ❑ Behov for særlig immaterialrettslig regulering knyttet til EMV?
 - EMV og innovasjon
 - Leverandører, særlig multiproduktleverandører, vil kvie seg for en rettssak mot en stor kunde
 - Særlig om itroduksjon av nye produkter - risikodeling

Distribusjon

- ❑ Distribusjon forutsetning for å komme ut i hyllen
- ❑ Kjedenes grossistvirksomheter tilbydere av distribusjonstjenester
- ❑ Sikre leverandører tilgang til distribusjonstjenester på konkurransedyktige vilkår
 - Ikke-diskriminering
 - Forholdet til EMV
- ❑ Sikre like konkurransevilkår mellom kjedenes og distributørenes distribusjonsløsninger

Sanksjoner

- Effektiv håndheving forutsetter et håndhenvingsorgan/en håndhevningensmyndighet
- Alvorlige brudd på loven bør kunne sanksjoneres
- Et Ombud for dagligvaresektoren?

Kontaktinformasjon

Olav Kolstad
Tel: 22 47 97 85
Email: oko@kvale.no

Kvale Advokatfirma DA
Fridtjof Nansens plass 4
Postboks 1752 Vika, N-0122 Oslo
Tel. +47 22 47 97 00
Fax +47 22 47 97 01

www.kvale.no